

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

Nr. 4-35/14-1686 din 29.07.21

Dosar nr. 3a-284/21

Curtea Constituțională

str. Al. Lăpușeanu, nr. 28, Chișinău, Republica Moldova, MD-2004

Curtea de Apel Chișinău, vă remite sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 240 alin. (2) din Codul administrativ, depusă în cadrul examinării cauzei de contencios administrativ în ordine de apel, la acțiunea înaintată de Novîchi Iurie către Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la anularea Deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Leova din 04.11.2019 de stabilire a pensiei de dizabilitate; restabilirea în drepturile la pensie în volum deplin.

Anexă: Originalul cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate, sesizarea total pe 28 file și copia încheiere din 22 iunie 2021 pe 2 file.

Judecătorul Curții de Apel Chișinău

Dușchevici Grigore

Ex. Grefier: Chiselîța Alina

Nr. De contact:

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹

A.1. Persoană fizică

1. Novițchi

2. Iurie

5. Reprezentat de Avocatul Dumitru Cucu

CA Cucu Dumitru

A.3. Instanța de judecată

1. Curtea de Apel Chișinău;

2. raportor Dașchevici Grigore;

4. mun. Chișinău, str. Teilor, 4;

5. (022) 409-209; (022) 409-208; Fax. (022) 635-355; (022) 409-110;

cac@justice.md

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecății instanței de drept comun²

Novițchi Iurie, a activat în organele afacerilor interne după care a fost concediat din organele Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, la data de 20.02.2009, pe motive de boală. La data de 16.09.2019, a solicitat să-i fie calculată pensia de dizabilitate.

Casa Teritorială de Asigurări Socială, în privința lui Novițchi Valeriu a emis Decizia nr. 15/2019/12581 din 04.11.2019, cu privire la stabilirea pensiei de dizabilitate cu nivelul incapacității de grad mediu, începând din 27.02.2019.

La data de 04.11.2019, prin Decizia nr. 15/2019/12581 a Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Leova a fost redusă pensia de dizabilitate în calitate de colaborator al Ministerului Afacerilor Interne. Mărimea pensiei de dizabilitate a fost stabilită în mărime de 901,54 lei. Cu această Decizie nu a fost de acord și a contestat-o cu cerere prealabilă.

Prin cerere prealabilă s-a contestat în organul ierarhic superior Decizia nr. 15/2019/12581 din 04.11.2019, de stabilire a pensiei de dizabilitate care a fost înaintată la data de 04.12.2019. Răspuns la cererea prealabilă nu a parvenit de la Casa Națională de Asigurări sociale.

Argumentele contestării rezidă în următoarele Casa Teritorială de Asigurări Sociale, nu a prezentat motivul de drept prin care s-a justificat pe cale legală reducerea pensiei de dizabilitate. Prin Decizia din 04.11.2019, nr. 15/2019/12581, doar s-a indicat că Legea 1544 art. 21 lit. b) și nici o altă argumentare juridică a acestei soluții.

După respingerea cererii prelabile, la data de 30.12.2019, Novițchi Iurie, a contestat în instanța de contencios administrativ Decizia CTAS din 04.11.2019, de reducere a indemnizației (pensiei).

În cadrul instanței de judecată – Judecătoria Chișinău sed. Rîșcani, au avut loc două ședințe de judecată printre care, data de 13.10.2020, dar care a s-a întrerupt judecarea cauzei și soluționarea fondului cauzei nu a început, următoarea ședință s-a programat la 17.12.2020, la care s-a pronunțat instanța, prin Hotărâre de respingere a acțiunii.

Casa Națională de Asigurări Sociale, în ședința de judecată a solicitat respingerea acțiunii din motivele invocate în referință menționând că, potrivit art. 48 al Legii nr. 1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne (în redacția LP 282/2016, MO 472-477/27.12.16 art.949, în vigoare din 01.01.17), pensiile militarilor în termen, ale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, ale persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, ale ofițerilor de protecție și colaboratorilor organelor securității statului, Centrului Național Anticorupție și ale membrilor familiilor acestora se stabilesc de către Casa Națională de Asigurări Sociale, în modul stabilit de Guvern. Conform Hotărârii de Guvern nr. 1427 /2016 cu privire la preluarea atribuțiilor de plată a pensiilor și prestațiilor sociale militarilor care au îndeplinit serviciul

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecății instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, sistemul penitenciar, ofițerilor de protecție și colaboratorilor organelor securității statului și Centrului Național Anticorupție, Casa Națională de Asigurări Sociale efectuează plata pensiilor și prestațiilor sociale începând cu 01.01.2017, în mărimile stabilite de instituțiile de forță.

În perioada 01.12.2020-15.01.2020, conform Dispoziției nr. 67 din 30.11.2020, al Președintelui Judecătorei Chișinău, în judecătoria Chișinău s-a instituit regim special de activitate prin care în care nu se judecau cauzele cu prezența părților dar se judecau doar acele cauze care conform legii se examinează fără părți.

Novițchi Iurie și avocatul Dumitru Cucu, conducându-se de prevederile Dispoziției nr. 67 din 30.11.2020, al Președintelui Judecătorei Chișinău, prin care s-a instituit regim special de activitate, nu au fost prezenți la ședința de judecată din 17.12.2020. Instanța de fond de contencios administrativ a examinat cauza în absența părților deși o asemenea cauză se examinează cu prezența părților, nici părțile nu au solicitat examinarea cauzei în lipsa lor.

În cadrul judecării cauzei în fond în primă instanță nici Novițchi Iurie și nici avocatul Dumitru Cucu, nu au pledat și nu au avut acces în instanță pentru a susține cererea de chemare în judecată și de a se expune pe fondul cauzei.

Novițchi Iurie, fiind reprezentat de avocatul Dumitru Cucu, a contestat cu apel Hotărîrea instanței de fond invocînd motive de procedură că au fost privați de dreptul la un proces echitabil, prin judecarea cauzei în absența părților.

Însă conform prevederilor art. 240 alineatul 2 din Codul administrativ - instanța de apel nu este în drept să trimită cauza spre rejudecare în instanța de fond.

Deci la moment are loc o lipsa de reglementare și conținut în Codul administrativ, a mecanismului legal prin care să poată fi reparată eroarea judiciară a primei instanțe prin trimiterea la rejudecare a cauzei în primă instanță, urmare a judecării cauzei în absența părților, care nu au fost citați legal sau nu au cunoscut despre ședința de judecată.

C. Obiectul sesizării³

Obiect al sesizării sînt prevederile art. 240 alineatul 2 din Codul administrativ, care interzic instanței de apel de a remite cauza la rejudecare în instanța de fond, urmare a judecării apelului. Inclusiv obiect al sesizării este omisiunea de reglementare și includere în prevederile Codului administrativ, a mecanismului juridic de remitere a cauzei la rejudecare în situația în care cauza de contencios a fost judecată fără citarea și/sau prezența părților în ședință de judecată, prin îngrădirea accesului liber la justiție.

1. Articolul 240 alineatul 2 din Codul administrativ

(2) Instanța de apel nu este în drept să trimită cauza spre rejudecare în instanța de fond.

2. Lipsa de reglementare și includere în Codul administrativ, a mecanismului legal prin care să poată fi reparată eroarea judiciară a primei instanțe prin trimiterea la rejudecare a cauzei în primă instanță, urmare a judecării cauzei în absența părților, care nu au fost citați legal sau nu au cunoscut despre ședința de judecată, fie a fost îngădit accesul liber la justiție sau dreptul la apărare.

În procedura de apel reglementată de Codul administrativ, nu este posibilă administrarea probelor după cum este prevăzută de instanța de fond (primă instanță) ceea ce privează semnificativ justițiabilul de dreptul la un proces echitabil.

Lipsa acestei reglementări privează justițiabilul de posibilitatea de apelarea la o cale de atac care efectiv să poată corecta eroarea instanței de fond, prin aducerea părților la faza inițială în fața instanței de fond, prin remiterea cauzei la rejudecarea în primă instanță, prin repunerea părților la poziția inițială în fața judecătorului instanței de fond.

Conform dispoziției președintelui Judecătoriei mun. Chișinău, nr. 67 din 30.11.2020, ședințele de judecată în perioada 01.12.2020-15.01.2021, desfășurate cu părți la Judecătoria Chișinău, urma a fi preschimbată data, adică nu puteau să aibă loc în perioada 01.12.2020-15.01.2021, de facto accesul în instanțe fiind interzis. Însă contrar acestei dispoziții ședința de judecată al lui Novițchi lurie, a avut loc la data de 17.12.2020, fără a fi înștiințate părțile.

Astfel partea Novițchi lurie, nu a putut beneficia de dreptul la apărare și a fost privată de dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art. 20, art. 26, art. 54, 117 din Constituție.

Reieșind din prevederile de reglementare a procedurii de judecare a apelului în contencios administrativ Curtea de Apel este o instanță de control judiciar care verifică examinarea fondului dar nu este în esență o primă instanță și exercită prerogativele primei instanțe.

Or, apelantul Novițchi lurie, a contestat hotărîrea instanței de fond și pe motive de procedură deoarece cauza s-a examinat în absența sa, fără să fie ascultat și pleda în fața instanței și nu a avut parte de un proces echitabil, în care să se expună și să fie ascultat de instanță. Efectiv Novițchi

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

lurie, nu a avut dreptul de apărare și nu putut pleda în fața instanței, cauza nefiind examinată cu prezența părților.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

1. Prevederile art. 240 alin. (2) din Codul administrativ al Republicii Moldova Nr. 116 din 19-07-2018 publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 309-320 art. 466 din 17.08.2018, în vigoare din 01.04.2019,
2. Lipsa de reglementare și includere în Codul administrativ, a mecanismului legal prin care să poată fi reparată eroarea judiciară a primei instanțe prin trimiterea la rejudecare a cauzei în primă instanță, urmare a judecării cauzei în absența părților, care nu au fost citați legal sau nu au cunoscut despre ședința de judecată, fie a fost îngădit accesul liber la justiție,

Contravin următoarelor prevederi ale Convenției Europene a Drepturilor Omului și Constituției Republicii Moldova;

CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE

Nr. 342
din 04-11-1950

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

(Publicat : 12.08.1994 în Monitorul Oficial Nr. 1 Data intrării în vigoare : 27.08.1994)

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

Articolul 4
Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 8
Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 20
Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 26
Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 54
Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 117**Caracterul public al dezbaterilor judiciare**

În toate instanțele judecătorești ședințele de judecată sînt publice. Judecarea proceselor în ședință închisă se admite numai în cazurile stabilite prin lege, cu respectarea tuturor regulilor de procedură.

Articolul 119**Folosirea căilor de atac**

Împotriva hotărîrilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

E. Argumentarea pretinsei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

Căile de atac trebuie să fie efective și să asigure o protecție efectivă, practică, nu numai teoretică și/sau iluzorie, să restabilească justițiabilul în drepturile sau procedurile încălcate, de instanța inferioară. Prin impunerea limitării instanței de apel de a remite cauza la rejudecarea, calea de atac apelul este doar teoretică și iluzorie, nu este efectivă și nu prezintă în esență a unui remediu procedural legal pentru corectarea erorilor judiciare.

Prin instituirea acestei limitări s-a intervenit disproporționat și vădit în prevederile constituționale prevăzute de art. 26 din Constituție, Dreptul la Apărare. Exercițarea unei căi de atac pe motive de procedură (lipsa de participare în procedura de judecare, judecarea în contumacie în afara legii), trebuie să aibă ca efect corectarea erorilor și omisiunilor de procedură, prin remediu procedural de rejudecare prin care se urmărește restabilirea părților în poziția inițială. Însă în conceptul Codului administrativ dacă și s-a admis eroarea de procedură prin care partea a fost lipsită în instanța de fond de dreptul de a participa la judecarea cauzei sale, a fost lipsită de dreptul la apărare, nu avut acces la justiție, remediu procedural pentru repararea acestor nu există deși aparent există cale de atac.

Restricția prevăzută de art. 240 alin. (2) din Codul administrativ de a remite cauza la rejudecare și omisiunea de reglementare a mecanismului legal prin care să poată fi reparată eroarea judiciară a primei instanțe prin trimiterea la rejudecare a cauzei în primă instanță, urmare a judecării cauzei în absența părților, care nu au fost citați legal sau nu au cunoscut despre ședința de judecată, contravine accesului liber la justiție drept constituțional prevăzut de art. 20 din Constituție.

Conform art. 20 alin. (1) din Constituție

Orice persoană are dreptul la **satisfacție efectivă** din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nu putem vorbi sau cataloga ca satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești situația când justițiabilului i s-a îngădit accesul la instanță, nu a participat la judecarea cauzei sale și nu dispune de remediu de procedură în calea de atac de a corecta aceste erori și omisiuni ale instanței inferioare. Deci în așa ipoteză dreptul de la acces liber la justiție devine iluzoriu și teoretic.

În această parte prin norma art. 240 alin. (2) din Codul administrativ sînt aduse atingere substanței drepturilor constituționale art. 20 (acces liber la justiție) și art. 26 (dreptul la apărare) din Constituție.

Limitarea și/sau îngădirea instrumentelor (pîrghiilor) de procedură ale instanței de apel (control judiciar), de a remite cauza la rejudecare pentru situația când părțile efectiv au fost private de dreptul de a pleda, apăra și participa în instanța de judecată în final acces liber la justiție, nu poate

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

corespunde și se justifica nicidecum unuia din scopurile prevăzute de Constituție (art. 54) - interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

Raționamentul pentru care este instituită rejudecarea cauzei în procedurile judiciare este repararea erorilor de procedură, omisiunea justiției, privarea de procedurile echitabile etc care sînt admise de instanțele inferioare și de a restabili de către instanța de control situația de pînă la încălcarea dreptului, asigurarea unei echități procedurale și mecanismului eficient de apărare a drepturilor încălcate.

Remiterea cauzei la rejudecarea în instanța de fond, pentru situația cînd părțile nu au avut posibilitatea sau au fost îngădite în posibilitatea de a se apăra și participa în instanța de fond, nu poate aduce atingere imparțialității justiției. Din contra remiterea cauzei la rejudecare presupune restabilirea situației inițiale restabilirea echității și garantarea justițiabilului a unei noi rejudecări cu respectarea tuturor garanțiilor unui proces echitabil (accesul la instanță). Imparțialitatea justiției la dispunerea rejudecării cauzei, nu este afectată și nici pusă în discuție deoarece în asemenea situații instanțele de control judiciar nu aduc atingere și nici nu judecă fondul cauzei doar se limitează la verificarea respectării procedurilor și dreptului la un proces echitabil.

În situația actuală cînd nu este admisă rejudecarea cauzei, adică este în vigoarea prevederea art. 240 alin. (2) din Codul administrativ care lipsește reglementarea de procedură de a remite cauza la rejudecare (situația cînd partea nu a avut acces la judecarea în primă instanță și nu a avut posibilitatea de a se apăra) sînt evident restrînse drepturile constituționale prezentate, fără existența scopului legitim. Indiscutabil această ingerință în drepturile constituționale este nejustificată de scopurile prevăzute de constituție și nici nu este proporțională, aducînd atingere accesului liber la justiție și însăși substanței dreptului la un proces echitabil.

Prin imposibilitatea instanței de apel de a remite cauza la rejudecare, asemenea concepte precum proces echitabil, accesul liber la justiție, dreptul la apărare, devin ineficiente și lipsite de substanță. Limitarea atribuțiilor instanței de control judiciar cum este instanța de apel la propriu sîntem în prezența unei limitări disproporționate a conceptelor enumerate, nefiind necesare într-o societate democratică.

În această parte prevederile art. 240 alin. (2) din Codul administrativ, constituie indiscutabil o ingerință în prevederile constituționale ale art. 119 din Constituție, prin limitarea eficienței căilor de atac asupra Hotărîrilor judecătorești.

Or, la caz este important de subliniat că calea de atac trebuie să fie eficientă și practică pe cînd privarea de remitere la rejudecare, este o limitare a unui drept fundamental cum este dreptul la apărare, procesul echitabil, restricție neproporțională și are drept scop restrîngerea dreptului justițiabilului la o cale efectivă de atac. Scopul rejudecării ca efect al căii de atac este în principal asigurarea justițiabilului a procesului de judecarea nouă a cauzei cu garanții suficiente și reale, care au fost eludate sau omise la prima judecare a cauzei, pentru ca ulterior instanța de apel să poată verifica legalitatea și temeinicia fondului în mod multilateral.

Or, în procedura de apel nu este posibilă administrarea probelor după cum este prevăzută de procedura judecării instanței de fond, ceea ce privează semnificativ justițiabilul de dreptul la un proces echitabil.

Conform art. 238 din Codul administrativ

(1) În procedura de apel nu pot fi prezentate probe noi decât dacă un participant la proces dovedește că a fost în imposibilitate să le prezinte în procedura de examinare în fond și instanța de apel le admite printr-o încheiere nesusceptibilă de recurs.

Lipsa reglementării menționate privează justițiabilul de posibilitatea de apelarea la o cale de atac care efectiv să poată corecta eroarea instanței de fond prin remiterea la rejudecare în instanța de fond a cauzei.

Conform dispoziției președintelui Judecătorei mun. Chișinău, nr. 67 din 30.11.2020, ședințele de judecată în perioada 01.12.2020-15.01.2021, desfășurate cu părți la Judecătoria Chișinău, urma să fi preschimbată data, adică nu puteau să aibă loc în perioada 01.12.2020-15.01.2021, de facto accesul în instanțe fiind interzis.

Astfel partea Novițchi Iurie, nu a putut beneficia de dreptul la apărare și a fost privată de dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art. 20, art. 26, art. 117, art. 119 din Constituție.

Reieșind din prevederile de reglementare a procedurii de judecare a apelului în contencios administrativ Curtea de Apel este o instanță de control judiciar care verifică examinarea fondului dar nu este în esență și nu poate fi asimilată unei instanțe de fond.

Or, apelantul Novițchi Iurie, a contestat hotărârea instanței de fond și pe motive de procedură deoarece cauza s-a examinat în absența sa și nu a avut parte de un proces echitabil, în care să se expună și să fie ascultat de instanță însă remediu procedural și legal în instanța de fond pentru corectarea acestei erori nu există. Efectiv Novițchi Iurie, nu a beneficiat dreptul la apărare și nu a putut pleda în fața instanței, cauza fiind examinată în lipsa părților părților.

Trebuie să menționăm că Codul administrativ în raport cu alte prevederi și legi cadrul de procedură (Codul de procedură civilă, Codul de procedură penală), nu prevede un mecanism eficient și real de remediere a acestor omisiuni ale instanței inferioare și a justiției în ansamblu.

Constatăm indiscutabil că Codul administrativ art. 240 alin. (2) conține o restricție și o îngrădire (ingerință) a drepturilor constituționale și anume art. 20 Acces la justiție, art. 26 Dreptul la apărare, art. 117, Caracterul public al dezbaterilor judiciare, art. 119 Dreptul la folosirea căilor de atac, drepturi care derivă din Constituție.

Dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6 § 1 al CEDO impune existența unei căi judiciare efective care să permită revendicarea drepturilor civile [Băleș și alții împotriva Republicii Cehe, pct. 49; NaïtLiman împotriva Elveției (MC), pct. 112].

La moment conform prevederilor art. 240 alin. (2) din Codul administrativ, este imposibil din punct de vedere a procedurii de exercitare a apelului în contenciosul administrativ de a contesta o Hotărâre care este viciată pe motive de procedură și aici mă refer la imposibilitatea persoanei de a pleda în proces, de a fi auzită de instanța de judecată și în final de a se apăra, prin lipsa accesului

la justiție, participarea efectivă în proces. Inclusiv este imposibil de contestat lipsa unei ședințe publice a procesului de judecată și lipsa de citare sau înștiințare despre procesul de judecată.

Deci putem concluziona că prevederea de la art. art. 240 alin. (2) din Codul administrativ, care interzice instanței de apel de a remite cauza la rejudecare, nu corespunde și nu parcurge regula triplului test după cum este stabilită în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și anume:

1. Restricția și/sau limitarea (art. 240 alin. (2) Codul administrativ) nu este necesar într-o societate democratică;
2. Restricția și/sau limitarea nu corespunde scopurilor - interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției;
3. Restricția și/sau limitarea este neproportională;

Subliniem că art. 6 § 1 din CEDO nu obligă statele contractante să înființeze curți de apel sau de casație. Cu toate acestea, un stat care a înființat instanțe de acest tip are obligația să se asigure că justițiabilii beneficiază de garanțiile fundamentale prevăzute de art. 6 § 1 [Platakou împotriva Greciei, pct. 38; Zubac împotriva Croației (MC), pct. 80].

Curtea a afirmat că dreptul de acces la o instanță este un element inerent al garanțiilor consacrate de art. 6 [Zubac împotriva Croației (MC), pct. 76].

Putem concluziona că prevederile art. 240 alin. (2) din Codul administrativ, care interzic remiterea cauzei la rejudecare nu sînt compatibile cu prevederile art. 6 § 1 din CEDO.

Urmează a fi coroborată această situație juridică și cu prevederile art. 4 și art. 8 din Constituție care impun statul Republica Moldova, de a respecta normele și actele internaționale ratificate. La caz prevederea art. 240 alin. (2) din Codul administrativ este o ingerință accentuată în prevederile art. 4 și art. 8 din Constituție, ingerință care este admisibilă într-un stat de drept.

Or, lipsa unei participări efective în instanța de judecată, lipsa posibilității reale de a pleda în fața judecătorului primei instanțe, poate fi remediată efectiv doar prin asigurarea rejudecării cauzei și revenirea la poziția inițială a justițiabilului în raport cu instanța de fond. Dreptul de acces la instanță trebuie să fie „concret și efectiv” [Bellet împotriva Franței, pct. 38; Zubac împotriva Croației (MC), pct. 76-79].

Actualul Cod administrativ nu prevede acest mecanism de remediere a acestor vicii de procedură și atingeri aduse procesului echitabil, mai exact desfășurarea procesului de judecată în contumacie.

Lipsa acestor remedii juridice contravine esenței statului de drept. Or, conform art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Urmează a fi menționat că prevederile art. 20 din Constituție (acces liber la justiție) nu poate fi restricționat și nu este obiect al restricționării, adică dreptul la acces la o instanță conform art. 54 din Constituție. Dreptul de a avea acces la o instanță și efectiv de a participa și pleda la

ședința instanței de judecată de către justițiabil unde sînt puse în discuție drepturile sale este imposibil de limitat.

Trebuie de subliniat că lipsa de reglementare în prevederile Codului administrativ, a prerogativei instanței de apel de a remite cauza la rejudecare, pentru corectarea erorilor de procedură, admise de primă instanță, în cazul în care justițiabilul nu a compărut efectiv în fața instanței, nu a putut să-și expună poziția, nu a putut să exercite apărarea, etc deschide calea abuzului de drept din partea instanței. Or, instanța în lipsa acestor reglementări care nu permit rejudecarea cauzei poate în orice moment examina cauza fără citarea justițiabilului, limitîndu-i dreptul la apărare și de a pleda în fața instanței, privîndu-l de acces liber la justiție, caz real care este la baza prezentei sesizări.

Deci putem conchide că limitarea instituită în conținutul art. 240 alin. (2) din Codul administrativ, prin care se interzice instanței de remitere a cauzei la rejudecare nu este una legitimă și nu urmărește un scop legitim necesar într-o societate democratică.

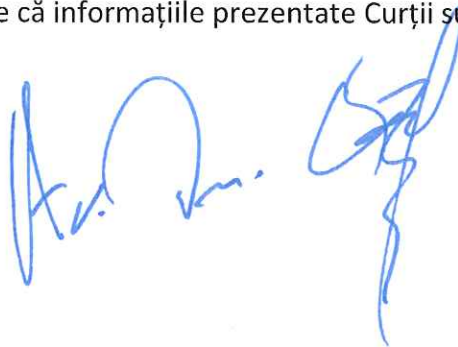
F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

- 1. Dispoziția președintelui Judecătorei Chișinău nr. 67 din 30.11.2020;**
- 2. Hotărârea instanței de fond din 17.12.2020;**

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long vertical stroke at the end.

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

ÎNCHIEIERE

22 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții de Apel Chișinău

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Bostan Angela
Negru Veronica și Dașchevici Grigore

examinând cererea înaintată de avocatul Cucu Dumitru, în interesele apelantului Novîțchi Iurie, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, depusă în cadrul examinării în ordine de apel a cauzei de contencios administrativ la acțiunea înaintată de Novîțchi Iurie către Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la anularea Deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Leova din 04.11.2019 de stabilire a pensiei de dizabilitate; restabilirea în drepturile la pensie în volum deplin

c o n s t a t ă :

La data de 30 decembrie 2019 Novîțchi Iurie a înaintat o cerere de chemare în judecată, concretizând ulterior pretențiile din acțiune către Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la anularea Deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Leova din 04.11.2019 de stabilire a pensiei de dizabilitate; restabilirea în drepturile la pensie în volum deplin.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Rîșcani din 17 decembrie 2020, acțiunea înaintată de Novîțchi Iurie a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 74).

La data de 13 ianuarie 2021 și 15 ianuarie 2021 avocatul Cucu Dumitru, în interesele apelantului Novîțchi Iurie, a depus apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău sediul Rîșcani din 17 decembrie 2020, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi decizii de admitere a acțiunii. Totodată, reprezentantul apelantului a solicitat și anularea încheierii protocolare din 13.10.2020 de aplicare a amenzii judiciare avocatului Cucu Dumitru.

În cadrul ședinței de judecată din 08 iunie 2021 reprezentantul apelantului Novîțchi Iurie, avocatul Cucu Dumitru a înaintat o cerere de ridicare a excepției de neconstituționalitate a art. 240 alin. (2) din Codul administrativ.

Studiind cererea depusă de avocatul Cucu Dumitru, în interesele apelantului Novîțchi Iurie, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, Colegiul consideră că cererea urmează a fi admisă cu remiterea sesizării spre examinare Curții Constituționale, din următoarele considerente.

În conformitate cu prevederile art. 195 Cod administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

Conform prevederilor art. 12¹ alin. (1) Cod de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîna pledoariile.

Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere, care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Conform paragrafului 82 din hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții avînd ca obiect prevederile contestate. În paragraful 83 din hotărârea menționată, Curtea a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale, iar judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău constată că la caz sunt întrunite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate stabilite în art. 12¹ alin. (2) Cod de procedură civilă.

Astfel, obiectul excepției de neconstituționalitate, intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată de către reprezentantul părții în proces, împuternicit în modul stabilit prin Lege, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei, și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale pe acest obiect, motiv din care cererea înaintată urmează a fi admisă. Or, cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normelor contestate, depusă de reprezentantul apelantului, constituie o prerogativă a acestuia, iar prin ignorarea demersului de ridicare a excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța constituțională, judecătorul ordinar ar dobîndi prerogative improprii instanței judecătorești.

Totodată, Colegiul reiterează că în conformitate cu prevederile art. 12¹ alin. (3) Cod de procedură civilă, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, se amîna pledoariile.

Din considerentele enunțate, Colegiul ajunge la concluzia de a admite cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesiza Curtea Constituțională pentru verificarea constituționalității prevederilor legale sus enunțate.

În conformitate cu art. 12¹ Cod de procedură civilă, art. 195, 230 Cod administrativ, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău

d i s p u n e :

Se admite cererea avocatului Cucu Dumitru, în interesele apelantului Novițchi Iurie, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se ridică excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 240 alin. (2) din Codul administrativ.

Se remite în adresa Curții Constituționale sesizarea avocatului Cucu Dumitru, în interesele apelantului Novițchi Iurie, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele completului, judecătorul	/semnat/	Bostan Angela
	/semnat/	Negru Veronica
Judecătorii	/semnat/	Dașchevici Grigore

Copia corespunde cu originalul, Judecător

Dașchevici Grigore